

Care este instanța competentă?

Conținut furnizat de

European Judicial Network
(in civil and commercial matters)

1 Ar trebui să mă adresez unei instanțe de drept comun sau unei instanțe specializate (de exemplu unei instanțe cu competențe în materie de litigii de muncă)?

Codul de procedură civilă (*Civilprocesa likums*) garantează că orice persoană fizică sau juridică are dreptul la protecția judiciară a drepturilor sale civile, în cazul în care i se încalcă sau i se contestă drepturile, precum și la protecția judiciară a oricărui interes garantat prin lege. De regulă, toate litigiile civile sunt soluționate de instanțe, în conformitate cu procedurile instanțelor de drept comun. În situații excepționale și numai în cazurile prevăzute prin lege, litigiile civile pot fi soluționate prin alte proceduri extrajudiciare. În cazul în care legea prevede astfel, o instanță soluționează, de asemenea, acțiuni care nu sunt de natură civilă, intentate de persoane fizice și juridice. Cu toate acestea, în orice situație, o instanță sau un judecător desemnează autoritatea competentă pentru soluționarea litigiului. În cazul în care o instanță sau un judecător stabilesc că un anumit litigiu nu intră în competența unei instanțe, decizia emisă în acest sens indică organismul competent pentru soluționarea litigiului.

În același timp, există o serie de excepții de la normele generale privind competența, care precizează gradul de jurisdicție al instanței care se pronunță asupra fondului cauzei.

Începând cu 31 martie 2021, în Letonia există o instanță specializată în afaceri economice, care soluționează anumite cauze în materie civilă și penală.

2 În cazul în care instanțele de drept comun sunt competente în materie (respectiv acestea sunt instanțele care sunt responsabile de soluționarea unor astfel de cauze) cum pot ști cărei instanțe anume trebuie să mă adresez?

Pentru cauzele civile, instanțele raionale (*rajona tiesa*) și instanțele municipale (*pilsētas tiesa*) îndeplinesc rolul de instanțe de prim grad de jurisdicție. Tribunalul orașului Riga, sectorul Vidzeme (*Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa*) soluționează cauzele care au ca obiect secrete de stat și cauze privind protecția brevetelor, topografia semiconductoarelor, desene, mărci sau indicații geografice. Biroul registrului funciar de pe lângă instanța raională (sau municipală) soluționează cererile de executare silită necontencioasă (*bezstrīdus piespiedu izpildīšana*) și cererile de executare silită cu punere în întârziere (*saistību piespiedu izpildīšanu brīdinājuma kārtībā*), precum și cererile de confirmare a actelor de adjudecare (*izsoles aktu apstiprināšana*), cu excepția celor emise în contextul procedurilor de insolvență.

2.1 Există o diferență între instanțele de drept comun „inferioare” și „superioare” (de exemplu instanțe districtuale considerate instanțe inferioare și instanțe regionale considerate instanțe

superioare) și, dacă există, care este instanța competentă pentru soluționarea cauzei mele?

Fondul unei cauze nu poate fi examinat de o instanță cu grad de jurisdicție superior înainte ca respectiva cauză să fie soluționată de o instanță cu grad de jurisdicție inferior. Instanța de prim grad de jurisdicție pentru cauzele civile este fie instanța raională sau municipală, fie instanța regională (*apgabaltiesa*). În cadrul procedurii civile, cauzele sunt examinate pe fond de instanța de prim grad de jurisdicție competentă material și teritorial.

2.2 Competența teritorială (instanța din orașul A sau din orașul B este instanța competentă în ceea ce privește cauza mea?)

Cauzele civile sunt soluționate în primă instanță de instanțe de diferite niveluri, în funcție de competența materială: cauzele sunt clasificate în funcție de categoria sau natura cererii. Cu toate acestea, inclusiv în acest caz, instanțele de același nivel au propria lor rază de competență teritorială.

2.2.1 Regula în materie de competență teritorială

Procedurile generale privind competența teritorială prevăd că o acțiune împotriva unei persoane fizice trebuie să fie înaintată instanței în a cărei rază teritorială se află domiciliul declarat al persoanei respective (articolul 26 din Codul de procedură civilă). O acțiune îndreptată împotriva unei persoane juridice trebuie să fie înaintată instanței competente în a cărei rază teritorială se află sediul persoanei juridice respective. Prin urmare, instanța de fond se stabilește pe baza competenței materiale și pe baza normelor privind competența teritorială.

2.2.2 Reglementări particulare

Codul de procedură civilă prevede, de asemenea, excepții de la normele privind competența teritorială în cauzele civile, conform cărora reclamantul poate alege fie să intenteze o acțiune în conformitate cu normele generale privind competența teritorială, și anume să se adreseze instanței de la domiciliul declarat al pârâtului sau de la sediul acestuia, fie să aducă acțiunea în fața unei alte instanțe de prim grad de jurisdicție, de același nivel, pe care legislația o desemnează drept instanță alternativă.

2.2.2.1 Când pot alege între instanța din raza teritorială în care pârâtul își are domiciliul (instanța determinată prin aplicarea regulii de bază) și o altă instanță?

O acțiune îndreptată împotriva unui pârât care nu are un domiciliu declarat este prezentată în fața instanței corespunzătoare reședinței de facto a pârâtului.

În cazul în care nu se cunoaște reședința de facto a pârâtului sau în cazul în care pârâtul nu are o adresă permanentă în Letonia, acțiunea este prezentată în fața instanței competente de la locul în care se află un bun imobil aparținând pârâtului sau ultima reședință cunoscută a acestuia.

În anumite cazuri prevăzute prin lege, reclamantul dispune de anumite drepturi de a alege să intenteze o acțiune fie în fața instanței corespunzătoare domiciliului declarat sau sediului pârâtului, fie în fața unei alte instanțe.

2.2.2.2 Când am obligația să aleg o instanță diferită de cea din raza teritorială în care pârâtul își are domiciliul (instanță determinată prin aplicarea regulii de bază)?

Normele privind alegerea instanței de către reclamant sunt prevăzute în articolul 28 din Codul de procedură civilă, care prezintă o listă detaliată a tipurilor de cauze și a instanțelor alternative în fața cărora poate fi prezentată o acțiune:

- acțiunile privind activitățile unei filiale sau ale unei reprezentanțe a unei persoane juridice pot fi prezentate, de asemenea, în fața instanței în raza teritorială a căreia este situat sediul social al întreprinderii de care aparține filiala sau reprezentanța;
- acțiunile introduse în vederea recuperării sumelor aferente întreținerii pentru copii sau părinți sau în vederea stabilirii paternității pot fi prezentate, de asemenea, în fața instanței în raza teritorială a căreia este situat domiciliul declarat al reclamantului;
- acțiunile privind vătămarea corporală (articolele 1635, 2347-2353 din Codul civil - *Civillikums*) pot fi prezentate, de asemenea, în fața instanței de la domiciliul declarat al reclamantului sau în fața instanței în a cărei rază teritorială se află locul unde s-a săvârșit vătămarea corporală;

- acțiunile privind deteriorarea bunurilor unei persoane fizice sau juridice pot fi prezentate, de asemenea, în fața instanței în a cărei rază teritorială se află locul unde s-a săvârșit deteriorarea bunului;
- acțiunile privind restituirea bunurilor sau obținerea de despăgubiri pentru valoarea acestora pot fi prezentate, de asemenea, în fața instanței de la domiciliul declarat al reclamantului;
- acțiunile având ca obiect litigii maritime pot fi prezentate, de asemenea, în fața instanței în a cărei rază teritorială se află locul unde a fost sechestrată nava pârâtului;
- acțiunile îndreptată împotriva mai multor pârâți care locuiesc sau se află în locuri diferite pot fi prezentate în fața instanței de la domiciliul sau sediul unuia dintre pârâți;
- acțiunile de divorț sau de anulare a căsătoriei se depun la instanța pentru care optează reclamantul sau la instanța în raza teritorială a căreia este situat domiciliul declarat al reclamantului, sau, în lipsa acestuia, la instanța în raza teritorială a căreia este situat domiciliul de facto al reclamantului dacă:
 - minorii locuiesc cu reclamantul;
 - pârâtul execută o pedeapsă cu închisoarea;
 - pârâtul nu are un domiciliu declarat, domiciliul său este necunoscut sau locuiește în străinătate;
- acțiunile care izvorăsc dintr-un raport de muncă pot fi prezentate, de asemenea, în fața instanței de la domiciliul declarat sau de la locul de muncă al reclamantului.

În cazul în care, în situațiile menționate anterior, reclamantul nu are un domiciliu declarat, acțiunea poate fi prezentată în fața instanței de la domiciliul de facto al reclamantului.

De asemenea, există norme de competență exclusivă în cauzele civile, care prevalează nu numai asupra normelor generale de competență teritorială, ci și asupra tuturor celorlalte forme de competență teritorială. Competența este determinată de tipul de acțiune în următoarele cazuri:

- acțiunile privind drepturile de posesie sau orice alte drepturi de proprietate legate de bunuri imobiliare ori elemente asociate acestora sau acțiunile privind înregistrarea unor astfel de drepturi în registrul funciar sau ștergerea unor astfel de drepturi și eliminarea bunului din registrul de cadastru trebuie să fie introduse în fața instanței în a cărei rază teritorială este situat bunul respectiv;
- în cazul în care se intențează o acțiune împotriva patrimoniului succesoral al unei persoane decedate și dacă nu se cunosc moștenitorii sau aceștia nu au acceptat moștenirea, este competentă pentru judecarea acțiunii instanța de la domiciliul declarat sau de la domiciliul de facto al persoanei decedate; în cazul în care domiciliul declarat sau domiciliul de facto al persoanei decedate nu se află în Letonia sau nu este cunoscut, este competentă pentru judecarea acțiunii instanța în a cărei rază teritorială se găsește, parțial sau integral, patrimoniul succesoral.

Competența exclusivă poate fi specificată, de asemenea, în alte acte legislative.

Dispozițiile prezentate în cele ce urmează se aplică, de asemenea, în cauze care fac obiectul unor proceduri judiciare speciale:

cererile de aprobare a unei adopții se depun la instanța în raza teritorială a căreia este situat domiciliul declarat al adoptatorului sau, în lipsa acestuia, la instanța în raza teritorială a căreia este situat domiciliul de facto al adoptatorului; cererile de anulare a unei adopții se depun la instanța în raza teritorială a căreia este situat domiciliul declarat al solicitantului sau, în lipsa acestuia, la instanța în raza teritorială a căreia este situat domiciliul de facto al solicitantului.

Cererile de aprobare a unei adopții formulate de un cetățean străin sau de o persoană care locuiește într-un alt stat trebuie să fie prezentate instanței de la domiciliul declarat al persoanei adoptate, însă, dacă aceasta din urmă se află în îngrijire extrafamilială, cererea trebuie să fie prezentată instanței în a cărei rază teritorială se află locul unde se oferă îngrijirea extrafamilială. [articolul 259 alineatul (2) din Codul de procedură civilă].

Cererile de limitare a capacității de a acționa a unei persoane din cauza unei afecțiuni psihice sau a unei alte afecțiuni medicale se depun la instanța în raza teritorială a căreia este situat domiciliul declarat al persoanei în cauză sau, în lipsa acestuia, la instanța în raza teritorială a căreia este situat domiciliul de facto al persoanei; în cazul în care persoana a fost internată într-o instituție medicală, cererea trebuie să fie înaintată instanței în a cărei rază de competență teritorială se află instituția medicală. (articolul 264 din Codul de procedură civilă).

- cererile de limitare a capacității de a acționa și de instituire a unei tutele pentru o persoană din cauza stilului de viață imoral sau risipitor al acesteia sau din cauza consumului excesiv de alcool sau de alte

substanțe psihotrope se depun la instanța în raza teritorială a căreia este situat domiciliul declarat al persoanei în cauză sau, în lipsa acestuia, la instanța în raza teritorială a căreia este situat domiciliul de facto al persoanei (articolul 271 din Codul de procedură civilă);

- acțiunile referitoare la tutela asupra bunurilor unei persoane absente sau dispărute trebuie să fie soluționate de instanța de la ultimul domiciliu al persoanei în cauză (articolul 278 din Codul de procedură civilă);
- cererile de declarare a decesului unei persoane dispărute trebuie să fie prezentate instanței de la ultimul domiciliu al persoanei în cauză (articolul 282 din Codul de procedură civilă);
- cererile de constatare a unor fapte cu relevanță juridică de către o instanță se depun la instanța în raza teritorială a căreia este situat domiciliul declarat al solicitantului sau, în lipsa acestuia, la instanța în raza teritorială a căreia este situat domiciliul de facto al solicitantului (articolul 290 din Codul de procedură civilă);
- cererile de stingere a drepturilor asupra unui bun imobil trebuie să fie prezentate instanței în a cărei rază teritorială se află bunul respectiv; cererile de stingere a oricăror alte drepturi se depun la instanța în raza teritorială a căreia este situat domiciliul declarat al solicitantului sau, în lipsa acestuia, la instanța în raza teritorială a căreia este situat domiciliul de facto al solicitantului, sau, în cazul unei persoane juridice, la instanța în raza teritorială a căreia este situat sediul social al acesteia, cu excepția cazului în care legea prevede altfel [articolul 294 alineatul (2) din Codul de procedură civilă];
- cererile de anulare a unui document pierdut, furat sau distrus și de reînnoire a drepturilor conferite de acesta se depun la instanța în raza teritorială a căreia este situat locul plății indicat în document sau, în cazul în care nu se cunoaște locul plății, la instanța în raza teritorială a căreia este situat domiciliul declarat al debitorului, dacă acesta este o persoană fizică, sau, în lipsa acestuia, la instanța în raza teritorială a căreia este situat domiciliul de facto al debitorului sau, în cazul unei persoane juridice, la instanța în raza teritorială a căreia este situat sediul social al acesteia; dacă nu se cunoaște nici domiciliul de facto sau sediul social al debitorului, cererea trebuie să fie prezentată instanței în a cărei rază teritorială se află locul unde a fost emis documentul (articolul 299 din Codul de procedură civilă);
- cererile de redobândire a unui bun imobil trebuie să fie înaintate instanței în a cărei rază teritorială se află bunul imobil în cauză (articolul 336 din Codul de procedură civilă);
- instanța care soluționează cauzele privind protecția juridică este cea în raza teritorială a căreia este situat domiciliul legal al debitorului, astfel cum apare înregistrat cu trei luni înainte de depunerea cererii la instanță (articolul 341¹ din Codul de procedură civilă);
- o cauză privind procedura de insolvență a unei persoane juridice, inițiate în urma depunerii unei cereri de către debitor, de către creditor sau de către majoritatea creditorilor, astfel cum se prevede la articolul 42 alineatul (3) din Legea insolvenței (*Maksātnespējas likums*) este soluționată de instanța în raza teritorială a căreia este situat domiciliul legal al debitorului, astfel cum apare înregistrat cu trei luni înainte de depunerea cererii la instanță. În cazul inițierii unei proceduri de insolvență în temeiul articolului 3 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1346/2000 al Consiliului, cauza va fi soluționată de instanța în raza teritorială a căreia se află centrul intereselor principale ale debitorului, iar în cazul inițierii procedurii de insolvență în temeiul articolului 3 alineatul (2) din același regulament, cauza va fi soluționată de instanța în raza teritorială a căreia se află întreprinderea debitorului [în sensul articolului 2 litera (h) din Regulamentul nr. 1346/2000 al Consiliului] (articolul 363¹ din Codul de procedură civilă);
- Cauzele privind insolvența unei persoane fizice se soluționează de către instanța în raza teritorială a căreia este situat domiciliul declarat al debitorului, astfel cum apare înregistrat cu trei luni înainte de depunerea cererii la instanță, sau, în lipsa acestuia, la instanța în raza teritorială a căreia este situat domiciliul de facto al debitorului. În cazul inițierii unei proceduri de insolvență în temeiul articolului 3 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1346/2000 al Consiliului, cauza va fi soluționată de instanța în raza teritorială a căreia se află centrul intereselor principale ale debitorului, iar în cazul inițierii procedurii de insolvență în temeiul articolului 3 alineatul (2) din același regulament, cauza va fi soluționată de instanța în raza teritorială a căreia se află întreprinderea debitorului [în sensul articolului 2 litera (h) din Regulamentul nr. 1346/2000 al Consiliului] (articolul 363²² din Codul de procedură civilă);
- cauzele privind insolvența sau lichidarea instituțiilor de credit sunt judecate de instanța de la sediul social al instituției de credit în cauză (articolul 364 din Codul de procedură civilă);
- un angajator poate depune o cerere de declarare a unei greve sau a unei notificări de grevă ca fiind ilegală în temeiul motivelor prevăzute în Legea privind grevele (*Streiku likums*) și în conformitate cu procedura stabilită în legea respectivă. Cererea de declarare a unei greve sau a unei notificări de grevă ca fiind ilegală trebuie să fie înaintată instanței în a cărei rază teritorială se află locul unde urmează să aibă loc greva (articolul 390 din Codul de procedură civilă);

- Reprezentanții angajaților pot să depună o cerere de declarare a închiderii unei întreprinderi sau a notificării de închidere a întreprinderii ca fiind ilegală în temeiul motivelor prezentate în Legea privind conflictele de muncă (*Darba strīdu likums*) și în conformitate cu procedura prevăzută în legea respectivă. Cererea de declarare a închiderii unei întreprinderi sau a notificării de închidere a întreprinderii ca fiind ilegală trebuie să fie înaintată instanței în a cărei rază teritorială se află locul unde urmează să aibă loc închiderea întreprinderii respective (articolul 394.1 din Codul de procedură civilă).

Cauzele privind executarea silită necontencioasă (*saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšana*):

- cererile de vânzare benevolă la licitație a unui bun imobil prin intermediul instanței trebuie să fie înaintate instanței raionale sau municipale în a cărei rază teritorială se află bunul imobil în cauză (articolul 395 din Codul de procedură civilă);
- cererile de executare silită necontencioasă a obligațiilor monetare sau de restituire a bunurilor mobile sau de executare silită necontencioasă a obligațiilor în cadrul contractelor garantate printr-un gaj comercial se depun la Oficiul registrului funciar de pe lângă instanța raională sau municipală în raza teritorială a căreia este situat domiciliul declarat al debitorului sau, în lipsa acestuia, de pe lângă instanța în raza teritorială a căreia este situat domiciliul de facto al debitorului [articolul 403 alineatul (1) din Codul de procedură civilă];
- cererile de executare necontestată în temeiul unor documente de gajare a unui bun imobil sau de executare necontestată a unei obligații de eliberare sau de restituire a unui bun imobil închiriat sau deținut în regim de leasing trebuie să fie prezentate la Oficiul registrului funciar de pe lângă instanța raională sau municipală în a cărei rază teritorială se află bunul imobil. În cazul în care o obligație este garantată cu mai multe bunuri imobile și cererile ar fi de competența Oficiilor registrului funciar de pe lângă mai multe instanțe raionale și municipale diferite, cererea trebuie să fie soluționată de Oficiul registrului funciar de pe lângă instanța raională sau municipală în a cărei rază teritorială se află unul dintre bunurile imobile în cauză, la alegerea solicitantului [articolul 403 alineatul (2) din Codul de procedură civilă];
- Cererile de executare necontestată bazate pe obligația legată de ipotecă asupra unei nave trebuie să fie depuse la Biroul registrului funciar de pe lângă instanța raională sau municipală în a cărei rază teritorială se află locul unde s-a înregistrat ipoteca asupra navei [articolul 403 alineatul (3) din Codul de procedură civilă].

Cauzele privind executarea silită cu punere în întârziere (*saistību piespiedu izpildīšana brīdinājuma kārtībā*):

Cererea de executare a obligațiilor care decurg din notificarea instanței trebuie depusă la oficiul de carte funciară al instanței districtuale sau municipale de la locul de reședință declarat al debitorului sau, în lipsa acesteia, de la domiciliul sau sediul de facto al debitorului (articolul 406² din Codul de procedură civilă).

2.2.2.3 Pot părțile însele să atribuie competență unei instanțe care altfel nu ar fi competentă?

Da, această posibilitate există: legislația letonă permite părților să aleagă de comun acord instanța competentă din punct de vedere teritorial pentru judecarea cauzei lor. La încheierea unui contract, părțile pot să specifice instanța de prim grad de jurisdicție care va soluționa eventualele litigii viitoare legate de contract sau de îndeplinirea clauzelor acestuia. Acestea nu pot interveni în ceea ce privește competența materială asupra unui litigiu, mai precis asupra gradului de jurisdicție al instanței care trebuie să judece cauza în primă instanță (articolul 25 din Codul de procedură civilă); acestea nu pot nici să modifice competența exclusivă (articolul 29 din Codul de procedură civilă). Atribuirea competenței prin acord face obiectul a două restricții:

- alegerea instanței competente este posibilă numai pentru litigiile contractuale;
- este necesar să se ajungă la un acord privind stabilirea instanței competente în momentul încheierii contractului și trebuie să se indice în mod specific instanța care va soluționa un eventual litigiu în primă instanță.

3 În cazul în care o cauză este de competența unei instanțe specializate, cum pot afla cărei instanțe trebuie să mă adresez?

Conform dreptului leton, instanțele de competență generală soluționează atât cauze civile, cât și cauze penale. În Letonia nu există instanțe specializate, de exemplu instanțe de dreptul familiei sau judecatori specializați în anumite domenii de drept, ca în alte țări.

Astfel cum s-a explicat mai sus, fondul unei cauze civile este judecat de o instanță de prim grad de jurisdicție și poate fi examinat de o instanță de grad de jurisdicție superior numai după ce a fost soluționat de instanța de grad de jurisdicție inferior. Instanța de prim grad de jurisdicție pentru cauzele civile este instanța raională (municipală) competentă pentru cauza respectivă. De regulă, toate litigiile civile sunt de competența instanțelor, care le soluționează în conformitate cu procedurile instanțelor de drept comun.

■ Ultima actualizare: 27/05/2024

Versiunea în limba națională a acestei pagini este administrată de punctul de contact RJE respectiv. Traducerile au fost efectuate de serviciile Comisiei Europene. Este posibil ca eventualele modificări aduse originalului de către autoritatea națională competentă să nu se regăsească încă în traduceri. Nici RJE și nici Comisia Europeană nu-și asumă nicio răspundere sau responsabilitate în legătură cu informațiile sau datele pe care le conține ori la care face trimitere acest document. Pentru a afla care sunt regulile privind protecția drepturilor de autor aplicabile de statul membru responsabil pentru această pagină, vă invităm să consultați avizul juridic.